

2022-11-28

Dnr: KS 2017/535

Handläggare

Pål Castell
pal.castell@vanersborg.se
0521-72 10 91

Mottagare

kommunstyrelsen

GRANSKNINGSUTLÅTANDE

Fördjupad översiktsplan för Vänersborg och Vargön

Hur granskningen har bedrivits

Granskning genomfördes efter kommunstyrelsens beslut 2022-02-23 § 41 enligt 3 kap. 12 § plan- och bygglagen. Granskningen annonserades på kommunens anslagstavla 3 mars, i ortstidningen Ttela 5 mars. Annonsering har även gjorts via kommunens hemsida och facebookgrupp. Granskningsperioden som annonserades var 7 mars till 15 maj.

Förslaget har funnits tillgängligt på kommunens hemsida och utställt med postrar på kommunhuset, samt biblioteket i Vargön. Biblioteket i Vänersborg var under perioden stängt för ombyggnation. Ett informationsmöte för allmänhet hölls 21 mars. En presentation gjordes för länsstyrelsen 6 april. Presentationer har även gjorts för kommunens nämnder.

Sammanfattning av revideringar sedan granskning

Beslutsdokumentet och kartan

- Utdrag ur Länsstyrelsens yttrande har lagts in i såväl digital karta som beslutshandling där det är av betydelse för framtida tolkning av rekommendationerna.
- Utvecklingsområde för framtida verksamheter i sydvästra Onsjö (U19) har tagits bort, utifrån ett flertal synpunkter.
- Utökning av fjärrvärmeanläggning vid Önafors (A5) för att omfatta tidigare detaljplanlagt område (eftersom marken är planlagd sedan tidigare framläggs inte detta som ändrat ställningstagande kring markanvändningen utan som en korrigerings).
- Vägreservatet för en framtida omläggning av E45 väster om Trollhättan (T3), utredningsområdet Trestad center sydöstra (U36) och Heljestorps avfallsanläggning (A9) har justerats, efter påpekande från Trollhättans stad och dialog med bland andra Ragnsells.
- Föreslagen strandpromenad har tagits bort på sjösidan om järnvägen längs norra Vassbotten, av anledning att Trafikverket starkt motsätter sig förslaget.
- Området för slussombyggnad (T2) har utökats söderut, efter påpekande från Trafikverket.

- Tillägg till rekommendationerna har gjorts rörande byggnadshöjder i ett antal delområden, utifrån synpunkt från byggnadsnämnden.
- Tillägg har gjorts i rekommendationerna för K-områden för att förtydliga tolkningen av 8 kap. 13 § i plan- och bygglagen, utifrån synpunkt från byggnadsnämnden.
- Tillägg har gjorts i rekommendationer för delområde Onsjö kring GC-bo över Karls grav.
- Tillägg har gjorts i rekommendationer för grönområdet Dalbobergen (G16) om behov av tydliga entréer.
- Tillägg har gjorts om fritids-/idrottsanläggning i rekommendationerna för Dalaborgsparken och Kasen (R5), Delområde Öxnered samt Utredningsområde Öxnered Mankärrsvägen (U27).
- Stråket mellan slussen och Överby via golfbanan har ändrats från strandpromenad till cykelled, med anledning av att vattenkontakten inte är särskilt tydlig längs sträckan men att den har betydelse som gång- och cykelstråk.
- Två pilar som markerar kopplingar till större naturområden har ritats om med hänvisning till utvecklingsförslag i Trollhättans översiktsplan.
- Ett kort stycke om kommande utredningsbehov har lagts till i inledningen.

Redaktionellt:

- Vatten har fått en kartutbredning även utanför de vattenområden (V) som är markerade med särskilda rekommendationer

Övriga handlingar

- Utredningsdelen har kompletterats och uppdaterats när det gäller jordbruksmark, socialtjänsten samt risker och störningar.
- Uppdateringar i MKB:n har gjorts rörande riksintresse för kommunikationer.
- Utredningsdelen och MKB:n har justerats utifrån de ändringar som gjorts i rekommendationerna.
- Länsstyrelsens yttrande i sin helhet kommer att publiceras ihop med översiktsplanen.

Inkomna synpunkter och kommentarer

Sammanlagt inkom 28 yttranden, varav sex från statliga myndigheter, en från grannkommun, två från företag, två från föreningar, elva från kommuninvånare samt sex från kommunala nämnder.

De delar av förslaget som väckt mest reaktioner är följande:

- **Dalbobergen.** Länsstyrelsen, Naturskyddsföreningen, flera kommuninvånare och tre av kommunens nämnder har framfört kritik mot planerna på exploatering i Dalbobergen. Bland annat framförs att områdena har stor betydelse för friluftslivet, naturvärden och Vänersborgs identitet. Även strandskydd, riksintressen och buller framförs som förutsättningar som talar emot lämpligheten att bygga på dessa platser. Särskilt stark är kritiken mot de två mindre områdena, i synnerhet det närmast brofästet (U23).
- **Södra Onsjö.** Flera synpunktslämnare, däribland miljö- och hälsoskyddsnämnden, har även vänt sig mot exploateringsplanerna i södra Onsjö, främst för att området

har stor betydelse som rekreatjonsområde. Särskilt förslaget med industritomter (U19) har ifrågasatts.

Nedan följer en sammanfattning av alla inkomna synpunkter, samt kommentarer kring hur kommunen tar hand om synpunkten.

Synpunkter från Länsstyrelsen

FÖP:en visar en bra bild över kommunens önskvärda mark- och vattenanvändning, men redovisningen av planförutsättningar är inte komplett. **Sammanfattningsvis** menar länsstyrelsen att planen behöver revideras för att kunna betraktas som en överenskommelse mellan stat och kommun. Länsstyrelsen kan inte utesluta att det kan finnas anledning att ingripa enligt 11 kap. PBL i samband med kommande detaljplanering av utvecklingsförslagen, med hänvisning till hälsa och säkerhet eller risk för olyckor, översvämning eller erosion.

Kommentar: Alla frågor har inte kunnat utredas färdigt inom ramen för översiktsplaneringen. I detaljplaneskedet kommer förslagen att vidareutvecklas. Det kan också visa sig olämpligt att genomföra vissa delar av den föreslagna utvecklingen, vilket kommer att visa sig i samband med detaljplanering.

Parallellt med FÖP:en pågår arbete med **Naturvårdsplan** som tematiskt tillägg till översiktsplanen. Det finns risk för konflikt mellan dessa vilket vore olämpligt.

Kommentar: Efter samrådet har kommunen beslutat att inte gå vidare med naturvårdsplanen som tillägg till översiktsplanen, utan som ett fristående styrdokument. Därmed är frågan om konflikt mellan olika översiktsplaner avklarad. När det gäller eventuella konflikter mellan de två styrdokumenterna menar kommunen att naturvårdsprogrammets rekommendationer för hantering av naturvärden i samband med planering och exploatering kommer att kunna användas i kombination med översiktsplanen. Det kan till exempel innebära att avgränsningar och avvägningar gör med hänsyn till naturvärden inom översiktsplanens utpekade utvecklingsområden, vilket ingår som ett led i detaljplaneringen. I de flesta fall kommer fördjupade utredningar kring naturvärden att göras.

Länsstyrelsen bedömer att ett antal **riksintressen** riskerar att påtagligt skadas av föreslagna förändringar, vilket tas upp nedan.

Länsstyrelsen anser att förslagen **cykelväg mellan Halle- och Hunneberg** kan innebära påtaglig skada på riksintresse för Naturvård.

Kommentar: Flera riksintressen (friluftsliv, naturvård, kulturmiljövård) är inritade på kartan så att dalgången mellan platåbergen täcks in. Dessa riksintressen rör i första hand själva platåbergen och deras rasbrantsområden. När det gäller riksintresset för kulturmiljövården är även det småskaliga jordbrukslandskapet av intresse, framför allt på Vänersnäs, men även själva dalgången mellan bergen. Av betydelse är äldre gårdsbebyggelse, åkerholmar med mera. Kommunen konstaterar samtidigt att det redan idag finns en väg, en järnväg och relativt mycket bebyggelse i dalgången. Bedömningen är att en kompletterande cykelväg bör kunna anläggas utan att någon påtaglig skada på riksintressena riskeras. Eftersom den bästa dragningen inte är utredd är projektet markerat med ett brett reservat.

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

Verksamheten med masshantering mellan väg 2050 och Bastån söder om Vargön kan innebära påtaglig skada på riksintresse för naturvård Tunhemsslätten med Hullsjön. Handlingarna behöver kompletteras så att det framgår hur riksintresset ska tillgodoses.

Kommentar: Verksamhetsägaren har avvecklat verksamheten. Den har inte haft något stöd i FÖP:en. Därmed kan synpunkten anses besvarad.

Riksintresset för friluftsliv för Vänern kan påverkas negativt av utvecklingsförslagen **U3** och **U4**, som rör småbåtshamnen vid Norra Sanden samt badområde i Skräcklan. Utredningsområdena för nya bostäder i Katrinedal Norra och Dalbobergen (**U21-U23**) bedöms medföra stor påverkan på riksintresset.

Kommentar: Utvecklingsförslagen som rör vattenområdena (U3-U4) syftar egentligen till att stärka möjligheterna till friluftsliv. Områdena är redan ianspråktagna som allmänna aktivitetsområden och förslagen handlar om att förstärka det på olika sätt. Eventuell påverkan på riksintresset kommer att prövas i senare skede. När det gäller nya bostadsområden innebär förslagen oundvikligen negativ påverkan på riksintresset eftersom naturmark som idag är tillgänglig och välutnyttjad för friluftsliv kommer att exploateras. Den påverkan får i samband med detaljplanering vägas mot behovet av nya bostäder. Se även kommentar till Miljö- och hälsoskyddsämnden på sidan 24.

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

Kommunen har utvecklat resonemanget kring **riksintresset för yrkesfiske**, men planen beskriver inte tillräckligt tydligt de värden som ska bevakas för att kunna vara vägledande i kommande planarbeten.

Kommentar: Frågan behöver tas med i utredningar kring åtgärder i anslutning till vattenområden. Eftersom synpunkten inte riktas mot något särskilt förslag i planen är den inte redovisad i digital karta, men i slutet av beslutshandlingen.

Kommunen behöver beskriva hur **hamnverksamheten i Vargön** ska anpassas så att riksintresset för kulturmiljövård där inte skadas påtagligt.

Kommentar: Området är detaljplanelagt som industriområde med hamn sedan 2013. Länsstyrelsen skrev i sitt granskningsyttrande till detaljplanen "Länsstyrelsen bedömer inte att riksintresse enligt miljöbalken (MB) påtagligt kommer att skadas". Frågor om kulturhistoriska värden hanteras för tillfället i en förnyad detaljplaneprocess som berör gamla bruksområdet norr om hamnområdet. Själva hamnlokaliseringen påverkar inte utkomsten av det.

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

Länsstyrelsen bedömer att utbyggnad av **Brättelänken** i befintlig sträckning vid gamla Brätte medför påtaglig skada på riksintresset för kulturvård där. Även det södra alternativet för vägdragning berör riksintresset och ska samrådas med länsstyrelsen i kommande process.

Kommentar: Översiktsplanen tar inte slutgiltig ställning till vägdragningen eftersom det fortfarande pågår utredning kring den.

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

Kommunen behöver hantera lokalisering och utformning av **bro över Karls grav** med hänsyn till riksintresset för kulturmiljövård där. Det bör förtydligas om det enbart ska vara en gång- och cykelbro eller även en bro för tung trafik.

Kommentar: Det framgår av rekommendationerna för delområde Onsjö att förslaget rör en GC-väg som kan fungera som tillfällig reservväg om Gropbron behöver stängas. Läge och utformning kommer att utredas när det blir aktuellt att planera bron och då kommer kulturmiljöpåverkan att ingå som en viktig utredningsfråga.

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

Riksintresse för kulturmiljövård vid Karls grav kommer även att kunna påverkas av utbyggnation av bostäder på södra Onsjö (**U18**).

Kommentar: Kommunen kommer att beakta dessa frågor i samband med detaljplanering, med utgångspunkt i det planprogram som länsstyrelsen tidigare gett sitt stöd (samrådsyttrande 2015-09-28, Dnr: 402-29837-2015).

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

Länsstyrelsen anser att delar av utredningsområdet Halleskogen (**U43**) är olämpligt för exploatering med hänvisning till riksintresset för kulturmiljövård Halleberg och koncentrationen av fornlämningar i närområdet.

Kommentar: Arkeologisk utredning kommer att göras i samband med eventuell detaljplanering. Då kommer även kulturmiljöpåverkan att utredas närmare. Den exakta avgränsningen av eventuellt utbyggnadsområde kommer att ses över i detaljplanearbetet.

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

FÖP:en behöver vara mer vägledande i hur en eventuell förtätning längs **Kulturaxeln** kan göras, för att inte skada riksintresset för kulturmiljövård för Vänersborgs innerstad.

Kommentar: Frågan om hur kommunen ska hantera riksintresset för kulturmiljövården utreddes ingående i Program för bevarande och utveckling av Vänersborgs innerstad. FÖP:en hänvisar tydligt till detta program och till kulturhistoriskt hänsynstagande i rekommendationerna för Kulturaxeln (G4). Dessutom lyfts riksintresset för kulturmiljövård ytterligare genom ett särskilt hänsynsområde i FÖP:en (K1).

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

En **ny bro över Karls grav** kan innebära negativ påverkan på riksintresse för kommunikationer genom att det skulle skapa nya begränsningar för sjöfarten. Dialog mellan Sjöfartsverket och kommunen krävs.

Kommentar: FÖP:en flaggar för ett framtida behov av en sådan förbindelse. Det kommer inte att bli aktuellt innan området södra Onsjö börjar byggas ut. Inför att inleda fortsatt planering av en möjlig broförbindelse kommer kommunen att föra dialog med berörda myndigheter, bland annat Sjöfartsverket. Tillägg har för tydlighets skull gjorts i delområdesrekommendationerna för Onsjö.

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

Kommunen behöver utreda om utvecklingsområden för bostäder öster om Öxnered (**U28-U29**) kan innebära begränsningar för flygtrafiken med hänvisning till riksintresse för kommunikation. Kommunen bör även utreda frågan utifrån lämpligheten att bygga bostäder i dessa områden med hänvisning till risk för ohälsosamma bullernivåer.

Kommentar: Det som skulle kunna innebära en intressekonflikt mellan bostadsutveckling i de områdena och flygplatsen är risk för bullerstörningar. Flygplatsen har redovisat utbredningsområden för buller i enlighet med aktuella riktlinjer och flygplatsens miljötillstånd (som bygger på högre trafikering än vad som utnyttjas). Utbredningsområdet för 16 överskridningar av 70dBA per dygn når inte in över de utpekade utvecklingsområdena, vilket också redovisas i kommunens översiktsplan och i FÖP:ens utredningsdel i avsnittet om risker och störningar. Trafikverket har för övrigt beslutat att Trollhättan-Vänersborgs flygplats inte längre ska omfattas av riksintresse för kommunikationer. Tillägg har gjorts om buller i rekommendationen för området Öxnered östra II (U29).

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

Eventuell utbyggnad vid Halleskogen (**U43**) skulle kunna påverka Natura 2000-området Halle- och Hunnebergs branter. Bland annat behöver hydrologin i området runt Kvarntorpsbäcken studeras.

Kommentar: Det utpekade utredningsområdet ligger drygt 400 meter från Natura 2000-området och det ligger nedströms. Påverkan på Kvarntorpsbäcken kommer att vara en naturlig del av fortsatt planeringsarbete.

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

Länsstyrelsen kan fortfarande inte göra en bedömning kring **miljökvalitetsnormerna** (MKN) enligt 5 kap. MB, då underlaget är otillräckligt. Motivering för varje markanvändnings påverkan på vattenförekomsternas status och möjligheter att nå MKN vatten efterfrågas. Ett exempel på outredd fråga är lämpligheten av en bränslestation vid Norra Sanden (**U3**), särskilt som Dalbosjön (del av Väneren) är dricksvattenförekomst. Kommunen behöver även bedöma om MKN för fisk- och musselvatten riskerar överskridas.

Kommentar: Påverkan på MKN vatten och MKN fisk- och musselvatten behöver utredas i senare skede när det gäller flera föreslagna utredningsområden och infrastrukturprojekt i planen. Detta redovisas i MKB:n. En viktig fråga är att dagvatten från vägar och bebyggelseområden tas om hand på ett hållbart sätt för att förhindra föroreningar. Detta är en viktig utredningsfråga som hanteras i kommande detaljplaneprocesser. När det gäller till exempel bro över Vassbotten eller nya bryggor behöver tillstånd för vattenverksamhet prövas och påverkan på MKN utreds i samband med det. I princip hela planområdet omfattas av föreskrifter för Göta Älv och Vänersborgsvikens vattenskyddsområde. Hänsyn till dessa föreskrifter kommer att tas i all fortsatt planering.

Eftersom synpunkten inte riktas mot något särskilt förslag i planen utöver området U3 är den inte redovisad på andra objekt än U3 i den digitala kartan, men tas upp generellt i slutet av beslutshandlingen.

Mellankommunala frågor är samordnade på ett lämpligt sätt.

Kommentar: Noterat.

Beskrivningen av **risker** för respektive område är inte heltäckande. Bland annat bör nämnas att utvecklingsområdet Södra Sanden (**U1**) har många utmaningar, till exempel översvämningsproblematik.

Kommentar: Hänvisning görs till tidigare beslutat planprogram för U1. Tillägg har gjorts enligt länsstyrelsens förslag.

Generella synpunkter om riskbeskrivning redovisad i slutet av beslutshandlingen.

Vägledningen för hur **risker** ska hanteras är inte tillräckligt utförliga. Det hade underlättat om kommunen hade gjort tydligare hänvisningar i FÖP:en till de specifika avsnitt i ÖP 2017 som gäller för respektive sakområde.

Kommentar: Utredningsdelens avsnitt Risker och störningar har uppdaterats med hänvisningar till översiktsplanen.

Kommunen arbetar med att revidera tidigare **översvämningsprogram**. Det behöver framgå om kommande nivåer kan påverka bedömningen av presenterade utvecklingsområden.

Kommentar: SMHI:s och Länsstyrelsens föreslagna planeringsnivåer har legat till grund när föreslagna utvecklingsområden tagits fram. Konflikt finns när det gäller utvecklingsområdet Södra Sanden (U1), där marknivåerna är för låga i förhållande till såväl tidigare som kommande riktnivåer. Det innebär att översvämningsriskerna i det området behöver hanteras genom åtgärder som markhöjningar, översvämningsbara byggnadsdelar och säkra evakueringsvägar. Detta ingår i utredningsarbetet i pågående detaljplanering.

Det saknas beskrivning av hur **samhällsviktiga funktioner** ska skyddas mot översvämningsprogrammet.

Kommentar: Tekniskt tillvägagångssätt för hur samhällsviktiga funktioner ska skyddas mot översvämningsprogrammet hanteras av olika skäl inte i FÖP:en. Det är en detaljeringsgrad som översiktsplanen inte är utformad för. Det är även känsligt att alltför specifikt lyfta fram lokalisering av vissa samhällsviktiga funktioner och beskriva sårbarhet och skyddsåtgärder. Frågorna hanteras bland annat inom ramen för kommunens säkerhetsarbete och i översvämningsprogrammet.

Det är positivt att kommunen tagit fram en **skyfallskartering** för att identifiera områden där ytterligare utredning behövs. Länsstyrelsen kan dock inte bedöma underlaget till detta då skyfallskarteringen inte ingår i materialet.

Kommentar: Skyfallskarteringen är ett bra underlag som används i planeringen. Ett exempeldrag finns som illustrationsbild i utredningsdelen. Det finns dock vissa oklarheter med underlaget som gör att tillämpbarheten behöver analyseras från plats till plats, bland annat för att befintliga ledningssystem inte är medräknade. Skyfallskarteringen är endast ett av många efterfrågade kartlager som inte ingått i den webbkarta som hittills presenterats ihop med planen. Möjligheter att presentera planen ihop med olika kartlager kommer att ses över i kommande översyner av kartredovisningar.

Utvecklingsområdet Dalbobergen A (U23) har en utbredning relativt nära infartsleden, vilket Länsstyrelsen bedömer som olämpligt med tanke på att det är en transportled för farligt gods.

Kommentar: Det finns flera skäl till att utredningsområdet är markerat så pass nära vägen. Längst söderut är den lämpligaste platsen för byggnation på den aktuella bergskullen ur två viktiga perspektiv: det möjliggör en flackare yta jämfört med den starkt sluttande terrängen längre norrut och det innebär att ett bredare område sparas för att skydda viktiga rekreationsintressen längs strandkanten. Förhållanden som talar emot är framför allt risk för buller och olyckor kopplade till farligt gods. Det kan dock finnas goda möjligheter att hantera dessa förhållanden med tekniska lösningar, vilket är väl beprövat i många täta stadsmiljöer. Topografin underlättar skydd av eventuell ny bebyggelse. Hursomhelst är detta en viktig fråga att utreda i eventuellt detaljplanearbete för platsen. Se även kommentar till Miljö- och hälso- skyddsnämnden på sidan 24.

Synpunkten redovisas i digital karta och beslutshandling.

I MKB:n Bilaga 1 görs bedömning av risk och att det blir sämre med föreslagen FÖP. Med åtgärder bedöms riskerna kunna elimineras. Eftersom det inte framgår vilka åtgärder som avses kan inte Länsstyrelsen bedöma om detta är rimligt. Kommunen skriver också att konsekvenserna bedöms vara större i nollalternativet än i utbyggnadsförslaget eftersom risker lyfts fram i planen. Länsstyrelsen håller inte med om detta. Risker går på olika sätt att lyfta fram och hantera även för nollalternativet vilket kommunen också har en skyldighet att göra.

Kommentar: På sid 40 i MKB:n listas fem åtgärdsförslag. Samtliga rymmer såväl fortsatta utredningar som efterföljande konkreta åtgärder i fysisk miljö. Kommunens bedömning kvarstår att ökade risker till följd av samhällets utbyggnad kan elimineras genom att föreslagna fördjupade utredningar och åtgärder genomförs, samt att FÖP:ens samlade grepp ger bättre förutsättningar än nollalternativet. Men bedömningen är svår att räkna på och det väsentliga är att riskerna uppmärksammas och hanteras i kommande skeden. Det finns även flera typer av risker som inte utretts i samband med denna plan men som kan bli alltmer viktiga att beakta, till exempel energiförsörjning, IT-säkerhet, terrordåd och extrema värmeperioder.

Rådgivande synpunkt: Kommunen bör minska antalet åtgärder inom **strandskyddade** områden då den sammanlagda påverkan kan komma att vara negativ för strandskyddets långsiktiga skydd. Exempelvis planerad gång- och cykelbro och strandpromenad kring Vassbotten kan motverka strandskyddets syfte kring växt- och djurlivet. Kommunen hänvisar i vissa fall till skäl 6 för upphävande – för att tillgodose ett annat mycket angeläget allmänt intresse. Det är mycket sällan och endast väldigt unika tillfällen som skäl 6 kan tillämpas. När det gäller skäl 5 – för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodosas utanför området – krävs en lokaliseringsutredning.

Kommentar: Synpunkterna noteras. I MKB:ns Bilaga 1 finns en enklare redovisning av tänkbara strandskyddskonflikter i FÖP:en och viktiga hänsynstaganden som behöver göras i den fortsatta planeringen. Där redovisas även en preliminär genomgång av vilka tänkbara skäl som kan finnas för upphävande av eller dispens från strandskydd. Frågan kommer att prövas i samband med fortsatta processer inom ramen för detaljplanering,

tillståndsansökningar eller i vissa fall eventuellt inför att vidta enklare åtgärder utan plan eller miljötillstånd, till exempel för att anlägga en gångstig eller grillplats.

Synpunkterna redovisade i slutet av beslutshandlingen.

Rådgivande synpunkt: **Jordbruksmark** får endast i undantagsfall användas till annat än jordbruksproduktion, under förutsättning att det inte finns något annat tillfredsställande alternativ att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse. Avsaknaden av en fullständig utredning enligt 3 kap. 4 § MB i FÖP:en är en brist, som innebär att det är osäkert om den utbyggnad som FÖP:en föreslår på jordbruksmark är genomförbar.

Kommentar: Jordbruksmark är en av flera frågor som inte är färdigutredda i översiktsplanen, utan behöver lyftas i kommande detaljplanering. Dock ges i underlagsmaterialet en god översyn som kan utgöra ett stöd i kommande utredningar där bedömning av brukningsvärde, samhällsintresse samt alternativa lokaliseringar behöver göras (se bland annat MKB:n, avsnitt 4.2). Som stöd för det fortsatta arbetet finns även en utredningsrapport med ytterligare analysunderlag och förslag på arbetsgång (Riktlinjer för jordbruksmarken i Vänersborg – Bakgrundsrapport, Rådhuset arkitekter 2022-04-04).

Synpunkterna redovisade i slutet av beslutshandlingen.

För att kommunens förslag till **naturvårdsplan** ska kunna antas som tematiskt tillägg till översiktsplanen behöver motsättningar mellan den och FÖP:en redas ut.

Kommentar: Det är beslutat att gå vidare med naturvårdsprogram som fristående styrdokument och inte som del av översiktsplanen. De naturvärden som lyfts fram i arbetet med naturvårdsprogrammet kommer att behöva hanteras i fortsatt planläggning av olika delområden i FÖP Vänersborg-Vargön. Det är viktigt att påpeka att kartan som ligger som underlag till naturvårdsplanen inte är fullständig och kan vara dåligt uppdaterad för flera viktiga områden inom FÖP:en.

Synpunkter från Trafikverket

FÖP:en bör redovisa samma område som Trafikverkets lokaliseringsutredning för den ombyggda **slussleden**.

Kommentar: Området har utvidgats söderut för att täcka in det aktuella utredningsområdet. Rekommendationerna har setts över.

Strandpromenad mellan järnvägen och Vassbotten anser Trafikverket är direkt olämpligt utifrån flera säkerhetsaspekter, särskilt på området Södra sanden. Som fastighetsägare för Huvudnäs 1:1 kommer Trafikverket inte tillåta det och stråket bör tas bort från planförslaget.

Kommentar: Förslaget med strandpromenad på sjösidan av järnvägen mellan Vänersborgs station och Blåsutvarvet har tagits bort.

Synpunkter från SGI

SGI finner att synpunkter i samrådet har beaktats och har inget övrigt att erinra.

Synpunkter från SGU

SGU lyfter fram flera viktiga frågor som kommunen behöver hantera i planering, även om de inte nödvändigtvis behöver föranleda omarbetning av FÖP:en. Flera rör risker kopplade till **klimatförändringar** och **markförhållanden**. En annan viktig fråga rör **materialförsörjning**, där samordning med andra kommuner är önskvärd.

*Kommentar: Kommunen har noterat synpunkterna kring riskhantering och materialförsörjning och tänker att det är något som behöver belysas i framtida kommunövergripande översiktsplanering, dock inte i denna FÖP. Arbetet pågår med revidering av kommunens över-
svämningsprogram.*

Mer specifikt trycker SGU på att **strukturkartan över risker och störningar** på sid 52 i utredningsdelen är svårsläst. En fördel hade varit om dessa lager hade kunnat tändas och släckas i den digitala kartan. Vidare efterfrågas ett samlat avsnitt med referenser som använts.

Kommentar: Strukturkartan är främst tänkt som en grov redovisning för att överskådligt illustrera ett antal frågor. I tryckt form är det svårt att göra kartan mer lättillgänglig utan att dela upp den i delar. I MKB:ns bilaga 2 omnämns risk- och hänsynsfrågor som är aktuella område för område. Internt har kommunen goda möjligheter att välja olika lager att redovisa ihop med planförslaget. Kommunen arbetar med att utveckla kartredovisningen externt. I detta fall handlar det till stor del om geodata som ägs av andra myndigheter. En variant är att underlätta export av planens geodata. Tills vidare kan den myndighet som vill be att få tillgång till digitalt kartmaterial av olika slag.

Synpunkter från Sjöfartsverket

Ett **säkerhetsavstånd** mellan sjöfarten och infrastruktur på land måste finnas vilket även gäller med avseende på buller. I den fortsatta planeringen måste hänsyn tas till detta.

Kommentar: Sjöfartsledens omgivningspåverkan kommer att beaktas i berörda planarbeten, vilket också finns med i Översiktsplan 2017, (T3 i ÖP-kartan).

Sjöfartsverket poängterar att satsningen på **ombyggd slussled** kan medföra kapacitetshöjande åtgärder som till exempel breddning och uträtning av Karls grav. Detta behöver kommunen beakta, bland annat i förhållande till tankarna om **ny bro**. Erfarenheten från såväl tidigare och pågående brobyggnationer som broar i driftsfas visar att de får stor negativ påverkan på sjöfarten. Sjöfartsverket efterfrågar en tidig dialog kring lämpligheten med en bro ur ett sjöfartsperspektiv samt utformningen av en sådan. Vid planering av en ny bro ska de förutsättningar och säkerhetsrekommendationer som gäller idag användas och inte de som gällde vid konstruktionen och byggnationen av de äldre befintliga broarna.

Kommentar: En eventuell framtida bro behöver planeras, anläggas och användas på ett sätt som inte innebär allvarlig skada för sjöfarten. Utredningar inför detta behöver ske i nära samverkan med Sjöfartsverket. Det är inte aktuellt för kommunen att driva denna fråga i närtid.

Synpunkter från Skogsstyrelsen

Ingenting att erinra.

Synpunkter från Trollhättans stad

Trollhättans Stad noterar att Vänersborgs kommun till granskningen har tagit bort utvecklingsområdet för **framtida bostadsbyggelse norr om Överby**, minskat utvecklingsområdet för framtida **verksamheter i södra Onsjö** och att den föreslagna **väg** som kopplade samman Trollhättan och Vänersborg genom och längs dessa områden tagits bort. I Trollhättans översiktsplan är Överby utpekad som omvandlingsområde för handel och verksamheter, och gränsområdet mot Vänersborgs kommun i övrigt (öster och norr om E45) är utpekad som utredningsområde för framtida tätortsutveckling på längre sikt än till år 2030. Trollhättans Stad ser gärna att Vänersborg och Trollhättan tillsammans kan utreda hur berörda områden kan och bör utvecklas på längre sikt, där bland annat **kollektivtrafikfrågan** kan utredas. Frågan har inte utretts tillräckligt för att det ska möjligt att uttala en åsikt om vad som på sikt är lämplig markanvändning i gränsområdet mellan kommunerna.

Kommentar: Utvecklingsförslagen som redovisades i samrådet byggde delvis på skisser som tidigare upprättats mellan planerare från båda kommuner. De togs bort efter en genomgång och utvärdering av samtliga föreslagna utredningsområden, då det för Vänersborgs del finns många tänkbara platser för nya bostadsområden med betydligt större strategiska värden och bättre förutsättningar för utveckling av hållbara och attraktiva tätortsmiljöer. På längre sikt kan nya bedömningar behöva göras kring huruvida dessa områden lämpar sig bäst för bebyggelse- eller grönområdesutveckling. Vänersborgs kommun ser fram emot fortsatt samverkan kring utvecklingen i gränsområdena mellan kommunerna.

I Trollhättan pågår planarbete nu för ett nytt bostadsområde mellan Hultsjön och E45, **”Hults höjd”**. En eventuell framtida etapp skulle innebära fortsatt utbyggnad norrut och därmed kunna hamna i direkt anslutning till kommungränsen där. Även här föreslås nära dialog mellan de två kommunerna. Trollhättans Stad undrar om det kan finnas ett intresse för tätortsutveckling på Vänersborgs sida om gränsen. Det konstateras även att FÖP:en inte redovisar någon markanvändning för norra delen av Hultsjön.

Kommentar: Vänersborgs kommun har bjudits in till samråd om planprogram för Hults höjd. Det ingår i ett relativt stort sammanhängande skogsområde mellan E45 och Hultsjön. Topografien och befintliga bebyggelsestrukturer skapar en naturlig avgränsning av detta område inom Trollhättans kommun. Förutom en liten kil av jordbrukslandskap, där befintliga hus redan tar platsen i anspråk, markeras merparten av marken norr och väster om Hultsjön som grönområde i FÖP Vänersborg-Vargön. En hänvisning görs i rekommendationerna till behovet att freda flygplatsens hinderbefriade ytor. Byggnader ska enligt dessa hållas under nivå +86 m (RH2000). Där marken till stora delar redan ligger över +80 m är förutsättningarna för att skapa nya bostadsområden dåliga.

När det gäller markanvändning för vattenområden där avsikten är fortsatt markanvändning som öppet vatten har dessa för tydlighets skull lagts in i kartan.

Vänersborgs kommun deltar gärna i fortsatt dialog kring dessa områden.

I och med utbyggnaden av **Överby vattenverk** kommer cykelbanan som passerar där få en annorlunda dragning än den som redovisas i FÖP-kartan.

Kommentar: Kartan har korrigerats enligt Trollhättans förslag till detaljplan för vattenverket. I FÖP Vänersborg-Vargön är stråket markerat som ”strandpromenad”, då det i första

hand är avsett som ett promenad- och rekreationsstråk. Cykeltrafik till Överby och Trollhättan har från flertalet platser i Vänersborg närmare via cykelvägen på gamla banvallen – ”rälstrampet”.

Trollhättans Stad noterar att **markreservatet för ny dragning av E45** inte stämmer helt överens mellan Trollhättans översiktsplan och FÖP:en och att det eventuellt kan finnas behov av att bredda markreservatet österut i FÖP:en.

Kommentar: Vänersborgs kommun har utgått från rapporten ”Kompletterande utredning till slutrapport samt utvärdering” för Väg 45, delen förbi Trollhättan, Lokaliseringsplan (objekt nr 5154, Vägverket 1996). Föreslagen vägsträckning anges där i kartbilder med inritad väg, inte med utredningsreservat. Det är dock rimligt att använda ett bredare reservat enligt Trollhättans synpunkt och denna justering har gjorts i kartan.

Tre av de stora breda pilarna som markerar **kopplingar till större naturområden** i rekommendationskartan utgår från naturområden i Trollhättans kommun. Delar av dessa områden är i Trollhättans översiktsplan markerade som utvecklingsområden för framtida bebyggelse. Trollhättans Stad ställer sig frågande till vad kopplingarna står för och vad Vänersborg förväntar sig genom dem.

Kommentar: Frågan är i högsta grad berättigad eftersom det kan tolkas som att Vänersborgs kommun förväntar sig bevarande av naturområden där Trollhättans Stad redan fastställt långsiktiga exploateringsambitioner i sin översiktsplan. Här är behovet av mellankommunal samordning tydligt. Genom kopplingspilarna har Vänersborgs kommun velat lyfta fram en viktig aspekt av grön infrastruktur och det rör såväl möjligheter för artspridning som människors möjlighet att uppleva sammanhängande gröna rekreationsstråk. I flera fall korsar dock pilarna kraftfulla barriärer i landskapet, så som motortrafikleder, och den exakta betydelsen eller placeringen är inte närmare utredd. Aspekterna kring grön infrastruktur behöver arbetas vidare med såväl på kommunal som mellankommunal och regional nivå.

Kartredovisningen har ändrats så att inga pilar utgår från tätortsutvecklings- eller utredningsområdena i Trollhättans översiktsplan.

Synpunkter från Vattenfall eldistribution

Utöver de synpunkter Vattenfall framfört i samrådsskedet har Vattenfall inget ytterligare att tillägga. Vattenfall har inget att invända mot de revideringar som gjorts med hänsyn till de synpunkter Vattenfall framförde i samrådsskedet.

Synpunkter från Trollhättan-Vänersborgs flygplats

Förutom hindersituation kring flygplatsen bör **bullerutbredning** och risk för störningar på kommunikations- och navigeringsutrustning beaktas när man tar hänsyn till riksintresset. Alla dessa aspekter är aktuella i planområdet och bör finnas med i alla beskrivningar av Riksintresset.

Kommentar: Tillägg har gjorts i MKB:n. Kommunen har i sin översiktsplan fastslagit att flygplatsens intressen ska värnas, vilket gäller även då Trafikverket beslutat att flygplatsen inte längre ska utgöra riksintresse.

När flygbullerzoner redovisas bör det beskrivas vilket buller som avses, tex vilka **bullernivåer** och hur många bullerhändelser.

Kommentar: Tillägg har gjorts i utredningsdel och MKB. Bullerkartorna redovisar samma område som i kommunens översiktsplan, det vill säga området där nivåerna enligt flygplatsens miljötillstånd kan överstiga 70 dBA upp till 16 ggr per dag kl 6-22, baserat på en simulering framtagen 2016.

Beskrivningen av flygplatsens verksamhet i utredningsdelen kan breddas med uppdraget som **beredskapsflygplats**. Dessa flygningar sker på andra tider än t ex sportflygningar och är dessutom av samhällsviktig karaktär. Skolflyg är också mer förekommande än sportflyg.

Kommentar: Tillägg har gjorts i utredningsdelen.

I beskrivningen av Öxnered i utredningsdelen behöver texten kompletteras med hänsyn till **flygplatsens radiofyr**, en typ av navigeringsutrustning. Utredning om denna finns i Detaljplaner för Skaven och delar av Öxnered.

Kommentar: Tillägg har gjorts i utredningsdelen.

Figur 16 anger ett rastrerat **flygbullerområde**, men vilket område som markerats framgår ej.

Kommentar: Kartan har uppdaterats med samma utbredningsområde som använts för kommunens översiktsplan (nämnd ovan), samt ytterligare utbredningsområden från samma simuleringstillfälle (med >80 dBA och varianter 5 ggr respektive 16 ggr).

Synpunkter från Naturskyddsföreningen i Vänersborg

Kommunen visar en **god ambition** när man avser att på allvar arbeta med ekosystemtjänster.

Hela FÖP-området bör undersökas och värderas med avseende på naturens egna och sociala värden.

Kommentar: En täckande och noggrann kartering har inte genomförts i detta planarbete, men tidigare kända natur-, kultur- och rekreationsvärden har behandlats i analyserna och i många fall gett avtryck i rekommendationerna.

I samband med samråd kring Naturvårdsplan presenterade kommunen en utredning kring skyddsvärd natur. Förslagen där är väl grundade. Särskilt angeläget att det bildas ett **naturreservat** i området **Lillån-Mariedal**, samt utvidgning av befintliga naturreservat i **Dalobergen** ned till västra brofästet och **Nygårdsängen** för att kompensera för slitage och växande befolkning. **Slutlig avgränsning för bebyggelseutveckling** bör göras på Huvudnäsön.

Kommentar: Kommunen har valt att behandla frågan om nya eller utvidgade naturreservat separat och inte tagit upp det som en del av FÖP:en. Slutlig avgränsning för tätorternas expansion är ett intressant koncept. Naturreservat kan vara en bra modell för att etablera ett mycket långsiktigt skydd av naturmark. FÖP:en föreslår på sätt och vis ändå en gräns, där användningarna G och O markerar att det inte bör exploateras. Se även kommentar till Miljö- och hälsoskyddsnämnden på sidan 24.

Det är bra att flera **tidigare föreslagna utvecklingsområden** för ny bebyggelse tagits bort eller minskat i omfång efter samråd. Föreningen ser det också som mycket positivt att förslagen från tidigare översiktsplan (2006) med tätortsutbyggnad på **Viksängen** och bro över Älvsuget inte längre är aktuellt.

Kommunen ska noga upprätthålla och värna **strandskyddet**. Av särskild betydelse är att värna strandskyddet längs Dalbosidan upp förbi Ursand, Centrala staden-Skräcklan-Holmängen-Älvsuget, runt Vassbotten, utmed Göta Älv, utmed Lillån samt utmed Karls Grav. Området utmed Göta Älv och Lillån bör skyddas permanent genom ett genomgående strandskydd om 300 meter.

Kommentar: Beslut om strandskyddets omfattning fattas av länsstyrelsen. I planen föreslås utredning om dispens eller upphävande av strandskydd för ett antal åtgärder. I MKB:n finns ett avsnitt där strandskyddsfrågan belyses område för område.

Detaljplanernas återstående grönytor bör sparas och stora **“biologiskt döda” gräsytor** förädlas till äng och lövskogsdungar. Det är bra med gröna utvecklingsområden i planen, så som Fridhemsgärdet och Torpagärdet. Även de stora öppna ytorna kring trafikplatsen Östra vägen-Gropbrovägen-Bruksvägen är exempel på områden som bör utvecklas som gröna områden.

Kommentar: Målsättningen är att ekosystemtjänsttänkande ska genomsyra all planering och markförvaltning. I FÖP:en lyfts ett antal områden fram som gröna utvecklingsområden då det finns särskilda strategiska värden att utveckla dem. Det finns många fler grönytor som också behöver utvecklas på olika sätt, inte minst mindre ytor insprängda i bebyggelseområden. När det gäller de nämnda ytorna kring trafikplatsen i Mariero rekommenderar planen att de utvecklas för att kunna ta hand om dagvatten. Större delen av ytorna runt trafikplatsen ägs av Vattenfall.

I **Skräckleparken** (G2) öppnas för nya anläggningar. Eventuella sådana bör vara mycket begränsade till sin omfattning för att dessa med påföljande biltrafik och parkering inte ytterligare ska splittra upp och störa det värdefulla och vackra park/naturområdet.

Kommentar: Påpekandet är viktigt. Parken bör inte begränsas av ytterligare parkering. Detta är även viktigt att ha i åtanke om planering för till exempel ett nytt kallbadhus påbörjas, se U4.

Område öster om Hornsvägen i Mariedal, som i samrådet föreslogs som utvecklingsområde för bostäder, kan vara lämpligt som **skolskog** i den mån området inte inryms i och/eller begränsas av ett framtida naturreservat.

Kommentar: Planen har inte haft den detaljeringsgraden att områden för skolskogar pekas ut, men idén är god genom närheten till Mariedalskolan.

Bra är att tillgängligheten ökar genom bättre **GC-förbindelser** t ex vid Brinkeberg och Brätte. Detta bör kompletteras med kontinuerligt arbete mot nedskräpning och skadligt slitage.

Kommentar: Synpunkter kring nedskräpning och slitage har vidarebefordrats till gatuheten. Det är inga frågor som hanteras i översiktsplan.

Föreningen är starkt kritiskt till att **södra Dalbobergen** vid bron (**U23**) föreslås kvarstå som U-område. De vinster som ett antal bostäder kan få där uppvägs inte av de stora förluster som uppstår för all framtid för såväl natur, kultur och friluftsliv/närrecreation till följd av att ny bebyggelse splittrar upp området. Områdets värden framgår tydligt både av MKB:n till denna plan och av den utredning som gjordes i samband med arbetet på naturvårdsplanen.

Kommentar: Kommunstyrelsen har beslutat att planprogrammets förslag om bostäder där ska vara med i FÖP:en. Noggrannare prövning mot bland annat natur- kultur- och rekreativsvärden behöver göras i kommande planeringsskeden. Se även kommentar till Miljö- och hälsoskyddsämnden på sidan 24.

Synpunkter från Vänersborgs IF

Planförslaget har väldigt svaga, för att inte säga obefintliga, skrivningar både rörande hur nya platskrävande idrottsarenor skall infogas (dels i den redan befintliga bebyggelsen dels i de utvecklingsområden som finns markerade) och generellt hur idrott och friskvård skall utvecklas i kommunen.

FÖP:en behöver inkludera skrivningar som visar på var och hur platskrävande idrottsarenor såsom fotbollsplaner, rugbyplaner, friidrottsarenor etc skall infogas i samhällsbyggnad. Även om alla platser för idrottsanläggningar inte kan synliggöras bör inriktningen tydliggöras. Det krävs framförhållning för att lösa infrastruktur i form av parkering, vägar (bil, cykel och gång), el och VA. Hänsyn vid placering måste också tas till omgivande bebyggelse bland annat för påverkan från kvällsbelysning av arenorna.

Planen bör kompletteras med skrivelser (och om så erfordras indikationer på kartskisser) om hur platskrävande idrottsarenor/platser skall infogas i utbyggnaden av de utvecklingsområden som finns med i FÖP och hur Sportcentrum skall utvecklas för att möjliggöra ytterligare utveckling av olika idrotter, inte minst fotbollen, när befolkningen växer.

Sammanlagt har de tre fotbollsföreningarna i centrum (VIF, VFK och WIK) runt 900 aktiva fotbollsungdomar. Vänersborgs IF har under de senaste 5 åren utvecklats dels elitmässigt, dels organisatoriskt och administrativt. Föreningen är redo att ta emot och sysselsätta fler barn och ungdomar och har som ambition att utveckla också representationslagen ytterligare. För det krävs bl.a. god tillgång till idrottsarenor.

Kommentar: Det är viktigt att det finns plats för idrottsutövande, och önskemålet att detta bör uttryckas tydligare i planen är förståeligt. Samtidigt är planen inte framtagen för att styra markanvändningen i den detaljeringsgraden och det kan finnas mer än bollplaner som i så fall borde planeras in. Liknande invändning hade kunnat framföras när det gäller lokaler för olika typer av kulturutövande, skatepark, hundrastgårdar, skjutbana eller många andra tänkbara anläggningar som det upplevs finnas brist på.

Förslaget har hur som helst kompletterats med några saker för att bemöta synpunkterna: tillägg om fritids-/idrottsanläggning i rekommendationerna för Dalaborgsparken och Kasen (R5), Delområde Öxnared samt Utredningsområde Öxnared Mankärrsvägen (U27).

Synpunkter från kommuninvånare (1)

Alldeles för mycket **stadsnära skog** försvinner. Skogsområdena kring Vänersborg, ihop med vattnet, höjer livskvaliteten och gör staden attraktiv. Skogarna i Mariedal, Onsjö och

Öxnered, och vidare mot Katrinedal och Dalbobergen nås lätt till fots eller med cykel och där finns stigar, svamp, bär och djurliv. De bidrar även till att hejda klimatförändringarna och öka biologisk mångfald. Skogen i **Dalbobergen** är ett signum för Vänersborg som borde sparas. Bostäder här skulle dessutom bli bullrutsatta. Skogen i **Onsjö** är mycket värdefull och lättillgänglig. Att offra den för industrimark är sorgligt.

Kommentar: Planen innebär att många tätortsnära skogsområden pekats ut som utredningsområden för framtida bebyggelse. Skogarna kring Mariedal är dock så gott som helt friade från ytterligare exploatering, förutom redan detaljplanlagda ytor och en öppning för utökning av Brinkåsens verksamhet. När det gäller Onsjö, Öxnered och Dalbobergen finns i planen sparade vissa skogsområden för att ge möjligheter till närrecreation, biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster. I samband med eventuell detaljplanering kan mer grönområden komma att sparas, beroende på vad som framkommer i utredningarna. Se även kommentar till Miljö- och hälsoskyddsnämnden på sidan 24. Utvecklingsområdet för verksamheter i sydvästra Onsjö (U19) har tagits bort ur planen inför antagandet.

Det bör inte skapas fler bilvägar som ökar trafiken, trasar sönder landskapet och spår på bullermattan. Så länge biltrafik underlättas kommer människor inte att i tillräckligt hög grad använda kollektivtrafik och cykel. Vägen mellan Brätte och Öxnered borde kunna undvikas. Cykel- och promenadvägar mellan Onsjö och Vassändaviken, mot Nygårdsängen och längs Karls grav bör inte förstöras genom anpassning till biltrafik.

Kommentar: Det finns några platser där åtgärder för att förbättra vägtrafiknätet föreslås. Den mest omfattande delen rör nya väglänkar kring Öxnered och mellan Öxnered och Onsjö. Det handlar inte bara om att underlätta bilåkande utan även om att möjliggöra effektiva kollektivtrafiksystem. Andra aspekter är att skapa robusthet genom att möjliggöra framkomlighet om vissa vägar behöver stängas av tillfälligt samt att minska bullerbelastningen på utsatta platser genom att fördela om trafiken. Det är viktigt att såväl cykelvägarna förstärks i samband med att en väg mellan Öxnered och Brätte anläggs och att ridvägsnätet kompletteras så att det finns goda möjligheter för ridskolan att driva sin verksamhet. I planen föreslås än mer förbättringar när det gäller framkomlighet för fotgängare och cyklisterna.

Synpunkter från kommuninvånare (2)

Det är synd att ett nytt industriområde ska tillkomma söderut på Onsjö (**U19**). Intresset är lågt att bygga vid Brandt så varför skulle det finnas intresse längre söderut? Där finns fina stråk att promenera i och det är guld värt med stora grönområden. Ska bil behövas för att komma ut i naturen?

Kommentar: Utvecklingsområdet för verksamheter i sydvästra Onsjö (U19) har tagits bort ur planen inför antagandet.

Även planerna på bostadsutbyggnad och väg mellan Brätte och Öxnered motsätts (**U28-29**). Det är ett jättefint naturområde med många fina stigar som man både rider, cyklar och promenerar på. Det borde få vara ifred. Hur ska ridskola och stall överleva om de planerna förverkligas?

Kommentar: Även i detta fall är förslaget förankrat sedan länge och ingår bland annat i ett annat planprogram som kommunfullmäktige också antog 2016. Att skapa fler bostäder med närhet till Öxnereds station ses som en strategisk utvecklingsprincip och vikten av att knyta

ihop tätortsområdet söder om Vassbotten har lyfts fram i flera sammanhang. Det är ganska stora naturmarksområden idag och så som förslaget är utformat är målsättningen att spara stora delar som naturmark. Det är viktigt att ridskolans behov tas tillvara i den fortsatta planeringen, liksom behov av rekreativsmöjligheter, hänsyn till kultur- och naturvärden med mera.

Synpunkter från kommuninvånare (3)

Onsjö är ett trivsamt bostadsområde med naturnära läge. Tankarna om gröna utvecklingsområdet **U16** stötts delvis. Bra om "ängen" vid lekplatsen (mellan kvarteren Åbon och Pråmdragaren) utvecklas som öppen grönyta för fri lek, husdjur och biologisk mångfald. Området "Hede" (sydöst om fotbollsplanen) utnyttjas dåligt idag på grund av snårighet och otillgänglighet. Det kan med fördel ges en mer parkliknande miljö, men om behov finns av nya bostäder eller skolor kan det vara en lämplig plats.

Kommentar: I planen framgår inte i detalj hur området U16 skulle kunna utvecklas. Vikten av bollplan och lekplats framgår, eventuella utvecklingsbehov för skola och förskola nämns också. Men det framgår att behov av grönytor ska vägas tungt om det är aktuellt med byggnation. Stora delar av området sydväst om fotbollsplanen ligger på marknivåer under +47,5 m (RH2000) vilket gör att risker för översvämningar kan finnas. Även ur skyfallssynpunkt kan området vara mer lämpligt att spara som grönområde än att utreda bebyggelse där.

Synpunkter från kommuninvånare (4)

Alla planer på att bebygga **Onsjöskogen** bör slopas. Skogen är mycket trevlig med småbäckar, rikt fågelliv och svamp. Även tanken på att bebygga **Dalbobergen** är helt befängd. Området är mycket populärt som friluftsområde. Om alla bostadsnära skogsområden bebyggs kommer det att öka trycket på Halle- och Hunneberg där det redan nu är svårt att hitta parkering vackra vinterdagar. Boteredsskogen hade kanske kunnat vara ett komplement, men den är svår att nå ut till.

Kommentar: Planen innebär att många tätortsnära skogsområden pekats ut som utredningsområden för framtida bebyggelse, däribland delar av södra Onsjö och Dalbobergen. Bakgrunden till att kommunen planerar för nya stadsdelar är att det finns en mycket hög efterfrågan på bostäder. Var än exploatering föreslås finns intressekonflikter och avvägningarna kan vara svåra. Innan utbyggnad kan ske behöver områdena detaljplaneläggas och då görs mer noggranna utredningar kring bland annat natur- och rekreativsvärden. I samband med det hoppas vi kunna hitta lösningar som blir bra ur ett långsiktigt perspektiv. Det är inte säkert att alla områden som pekats ut i översiktsplanen som utredningsområden också går hela vägen till exploatering, eftersom många frågor inte är färdigutredda. Både när det gäller Onsjö och Dalbobergen har planprogram antagits av kommunfullmäktige sedan tidigare. I programmen föreslås exploatering motsvarande det som ingår i FÖP Vänersborg-Vargön. Se även kommentar till Miljö- och hälsoskyddsnamnden på sidan 24. Utvecklingsområdet för verksamheter i sydvästra Onsjö (U19) har tagits bort ur planen inför antagandet.

Synpunkter från kommuninvånare (5)

Området **drivmedelsstationen vid Blåsut** (A8) är även en viktig serviceplats för närboende med kiosk och paketutlämning. Förbättringar behövs dock för att göra platsen tillgänglig för fotgängare och cyklister på ett trafiksäkert sätt.

Kommentar: Platsens förutsättningar med svängar och korsningar gör det lite svårt att direkt anlägga övergångsställen, men förhoppningsvis kan vissa förbättringar genomföras i samband med att en cirkulationsplats ska anläggas inom några år. FÖP:en har dock inte den detaljeringsgraden att den går in på hur dessa lösningar kan se ut.

Det vore även positivt med ett resonemang kring drivmedelstationens (A8) omställnings betydelse för att erbjuda mer hållbara och **icke-fossila drivmedel**, sett till strategisk position ut mot E45.

Kommentar: Översiktsplanen tar i detta fall inte ställning till vilken typ av drivmedel som hanteras. Troligtvis saknas goda förutsättningar för till exempel biogas på denna plats, men det finns alternativa områden, till exempel vid Stärkebokrysset. När det gäller snabbbladdning av elfordon är det troligt att det finns mer strategiska lokaliseringar längs E45 med större ytor och tillgänglighet, till exempel vid befintliga rastplatser.

Positivt om planen förtydligar att **dagvattenlösningar i Sjöviksparken** i Blåsut (**G23**) ska göras med ekosystemtjänster och klimatanpassning i åtanke och att naturbaserade/ekosystembaserade lösningar ska användas.

Kommentar: Som generell rekommendation för samtliga G-områden gäller att "Utveckling och förvaltning ska stödja ekosystemtjänster och biologisk mångfald". Det rör även utformning av dagvattenlösningar på denna plats, liksom för alla dagvattenhänsynsområden i planen som ligger inom grönområden. Även på andra markanvändningsområden är utgångspunkten genom kommunens dagvattenplan att dagvatten i första hand ska hanteras med öppna lösningar där dagvattnet kan tas tillvara som en ekosystemresurs. Klimatanpassning ligger i sakens natur då det handlar om att skapa säkerhet inför framtida klimat.

Dalaborgsparkens förskola är mycket bullerutsatt, vilket kan förvärras genom utbyggnaden som planen föreslår. Detta borde hanteras i planen.

Kommentar: Hänvisning görs till K16, som tar upp hänsyn till kulturmiljövärden på platsen. I övrigt är det område R5 som ska ge riktlinjer för huvudsaklig markanvändning. Förskola nämns där inte specifikt, men kan tänkas ingå i "allmänna ändamål". Dagens lösning med förskola har växt fram som ett provisorium och bullersituationen är svår att lösa på tillfredsställande sätt givet platsens förutsättningar. Denna plan har dock inga ambitioner att peka ut lokalisering av förskolor utan lämnar det till kommunens lokalförsörjningsarbete.

Blåsut kan i flera avseenden utveckla sin **cykelvänlighet**, särskilt vad gäller att få cykelbarnorna mer sammanlänkade. Cykelbana borde bland annat ledas över parkeringen vid Dalaborgsparken, göras tydligare förbi Blå kiosken och korsningen Karlsbergsvägen-Torgvägen, samt få en bestämmelse om företräde vid GC-tunneln vid Blåsuts förskola.

Kommentar: Synpunkterna rör i flera fall den detaljeringsnivå för konkreta åtgärder som inte hanteras i FÖP:ens rekommendationer, men dessa förslag har lämnats som synpunkter till kommunens trafikingenjörer. De cykelstråk som lyfts fram är medtagna som viktiga cykelstråk i FÖP:en. Det innebär att framkomlighet och trafiksäkerhet för cyklisterna ska bevakas särskilt för dessa i kommande planering.

Katrinedals koloniområde borde utvecklas som en **stadsnära lantgård** för att erbjuda barn i kommunen kontakt med landsbygdens dynamik. Som inspiration finns 4H-rörelsen, Emaus i Uddevalla, Stadsnära Lantgård i Lidköping eller Uddby gård i Tyresö.

Kommentar: Idén är jättespännande. Förutom Katrinedals koloniområde kan även finnas förutsättningar för liknande utveckling på flera andra platser, till exempel vid Kyrkängens koloniområde, kring Önafors eller någonstans i Brätteområdet. Planförslaget bör inte utgöra något hinder för det. Kommunen har ännu inte fångat upp någon förfrågan från intressent som vill driva en sådan verksamhet.

En ny och tydlig **entré till Dalbobergens naturreservat** bör anordnas vid Kasen/Skogshyddan. Dalboområdet kan då kopplas till stråket med Punschdalen och Sjöviksparken. Dalbobergen behöver förstärkas med avseende på rum för rekreation, friluftsliv och tätortsnära naturkontakt - inte exploateras.

Kommentar: Entrén till Dalbobergen är som synpunktslämnaren trycker på otydlig idag. En förstärkt entré vore av nytta såväl för friluftsintrasserade kommuninvånare som för marknadsföringen av kommunen utåt. Kasen skulle kunna vara en tänkbar plats även om det kan finnas andra. Det har viss betydelse hur planerna med ny bebyggelse utformas då dessa kan ge upphov till nya rörelsestråk. Det är bra tänkt att koppla samman med andra grönområden. Tillägg har gjorts i rekommendationerna för G16.

I en kommun med höga hållbarhetsambitioner bör **alternativa resonemang kring mobilitet** föras, såsom hur biltrafiken ska minska, hur busstrafiken ska göras mer attraktiv och hur bildelning ska underlättas. Detta borde ge tydligare avtryck på beskrivningen om hur **Öxnered stationsområde** ska utvecklas.

Kommentar: I FÖP Vänersborg-Vargön finns ändå med en del förslag som pekar i den riktning synpunktsinlämnaren efterfrågar. Bland annat lyfts cykelnätet fram och vikt läggs vid att många ska kunna bo i närhet av tågstationer och annan kollektivtrafik. Ambitionerna att skapa mer service i Öxnered bör också ses som en viktig del i att minska behovet av biltransporter. Det finns även mycket som behöver göras utöver det som hanteras i översiktsplaneringen. Frågan hanteras på ett övergripande plan i kommunens Strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter, el och uppvärmning. I vägledningen som hör till föreslås bland annat att en trafikstrategi tas fram.

Synpunkter från kommuninvånare (6)

Synpunktslämnaren oroas för planerna på byggnation i Dalbobergen. Det skulle väcka ilska och sorg om skogen inte får lämnas orörd, vilket skedde tidigare när Katrinedal byggdes.

Kommentar: Bakgrunden till att kommunen planerar för nya stadsdelar är att det finns en mycket hög efterfrågan på bostäder. Var än exploatering föreslås finns intressekonflikter och avvägningarna kan vara svåra. Innan utbyggnad kan ske behöver områdena detaljplaneläggas och då görs mer noggranna utredningar kring bland annat natur- och rekreationsvärden. I samband med det hoppas vi kunna hitta lösningar som blir bra ur ett långsiktigt perspektiv. Det är inte säkert att alla områden som pekas ut i översiktsplanen som utredningsområden också går hela vägen till exploatering, eftersom många frågor inte är färdigutredda. Se även kommentar till Miljö- och hälsoskyddsnämnden på sidan 24.

Synpunkter från kommuninvånare (7)

En fråga inkom kring utredningsområdet Sandgärdet (U41) i södra Vargön. Frågan gällde om befintligt lekplatsområde i hörnet av fältet också ingår i utredningsområdet.

Kommentar: Den klippta gräsytan med bollplan är planlagd som parkmark och i FÖP-förslaget ingår ytan i det som är betecknat "Utredningsområde Sandgärdet". Det är viktigt att behov av grönytor för bland annat lek och rekreation tillgodoses i samband med att nya bostäder planeras. När en detaljplan tas fram för ny byggnation behöver det ingå i utredningen. Då kan det hända att den bästa helhetslösningen innebär att grönytorna hamnar på en annan plats. Därför är ytan medtagen i utredningsområdet.

Synpunkter från kommuninvånare (8)

Synpunktsinlämnaren vidhåller tidigare yttranden i samrådet rörande Nordkroken, Viksängen och Halleskogen. Bland annat framhölls då att en småbåtshamn kunde passa i östra kanten av Nordkroksstranden, att fler bostäder borde utredas väster om istället för söder om Nordkroken, samt att planen inte borde innehålla rekommendationer för naturmarksområdena i Viksängen då dessa är privatägda och ingår i skogsvårdsplan.

Utöver dessa tidigare synpunkter lyfts tre nya omständigheter fram: 1, att Trollhättan Energi meddelat att Nordkroken inte längre är aktuellt för pumpanläggning; 2, att process pågår genom ett medborgarförslag att utreda samfälligheten Nordkroken s:1; samt 3, att kommunen redan innan antagande av FÖP Vänersborg-Vargön inlett utredningar om eventuellt LSS-boende vid Halleskogen.

Den främsta synpunkten i yttrandet är att utredningsområdet Halleskogen (U43) bör tas bort eller flyttas till skogskanten i öster. Att bygga på den öppna marken längs Nordkroksvägen förstör viktiga siktlinjer och ändrar hela områdets karaktär på ett oacceptabelt sätt.

Kommentar: För synpunkter lämnade till samrådet hänvisas till kommentarer i samrådsredogörelsen. När det gäller Halleskogen är det svåra avvägningar. Det betade skogsområdet och befintlig småskalig bebyggelse där utgör mycket värdefulla miljöer ur såväl naturvårds- som kulturmiljö- och rekreationssynpunkt. Landskapsbilden är också mycket värdefull och av den anledningen minskades utredningsområdet betydligt sedan samrådet. Bedömningen som gjordes var dock att det största värdet ligger i att behålla siktlinjerna åt öster och väster norr om utredningsområdet, det vill säga kring Bränneribäcken och söder om Kvarntorpsbäcken. Möjligheten att tillskapa bebyggelse kring Vargön sågs som tillräckligt viktigt för kommunen att det utpekade utredningsområdet bedömdes kunna gå vidare till detaljplanering. Dock krävs det fortfarande utredningar kring bland annat nämnda värden och hus hållning med jordbruksmark för att en detaljplan ska kunna antas och vinna laga kraft. Att utredningar och detaljplan krävs bör framgå av hur rekommendationerna formuleras. Det beskrivs även i avsnittet "Genomförande" på sid 62 i utredningsdelen.

Synpunkter från kommuninvånare (9)

Det vore väldigt synd om det byggts bostäder vid Halleskogen (U43). I området finns mycket vilda djur, däribland älg, rådjur, räv, hare, grävling, hjort, vildsvin och även lo. Många promenerar där och skolorna gör utflykter dit. Sedan bygglov beviljades för några tomter på Gumsevägen har fågellivet påverkats negativt och trädfällning där har utsatt vegetationen inne i området N26 för stora påfrestningar. I övrigt bör inga fler hus tillåtas på grund av den svåra trafiksituationen på Nordkroksvägen.

Kommentar: Se kommentar till föregående yttrande.

Synpunkter från kommuninvånare (10)

Samma synpunkter som föregående yttrande.

Kommentar: Se kommentar till föregående yttrande.

Synpunkter från kommuninvånare (11)

Mer fokus på parkeringsmöjligheter i såväl Vänersborg som Vargön efterfrågas. Inlämnaren menar att allt fokus är på att bygga mer och att parkeringssituationen därmed blir ohållbar.

Kommentar: Behovet av en fungerande parkeringssituation är något som lyfts fram, bland annat i strukturstudiekartorna för Vänersborgs centrum, Sportcentrumområdet, Öxnereds stationsområde samt Vargöns centrum och stationsområde. Parkeringsfrågorna hanteras dock inte fullt ut i denna plan. I samband med en parkeringsutredning 2015 konstaterades att behov finns av en långsiktig strategi. Detta lyfts även som behov i kommunens strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030 – transporter el och uppvärmning. En översiktsplan är inte bästa instrumentet för att hantera den typen av frågor.

Synpunkter från Byggnadsnämnden

Sammanfattningsvis är FÖP Vänersborg-Vargön en gedigen handling som kommer ge en bra inriktning för utvecklingen av delar av kommunen. Stora delar av byggnadsnämndens samrådsyttrande är medtaget och inarbetat i utställningshandlingen. För några av synpunkterna önskas vissa förtydliganden.

I samrådet ansåg byggnadsnämnden att det borde framgå en absolut siffra för den beräknade högsta vattennivån inklusive vågeffekt. Nu när arbetet med revidering av översvämningssprogrammet påbörjats anser byggnadsnämnden istället att det i FÖP:en inte bör låsas fast någon särskild nivå, utan att hänvisning görs till **översvämningssprogrammet**.

Kommentar: Så är också planen utformad.

I samrådet framförde byggnadsnämnden att kommunen saknar rådighet över flera av de platser som pekats ut som **parkeringsmöjligheter** vid infarterna till centrum och att fler alternativa platser kan behöva beskrivas för att säkerställa behovet. Ingen revidering i skrift har skett till granskningshandlingen.

Kommentar: I FÖP:en finns inga specifika ytor markerade för detta ändamål. I strukturstudiekartorna (bland annat för Vänersborgs innerstad) finns markeringar med P-symbol och cirklar runt, vilket indikerar ett behov av att utveckla parkeringsfunktioner i närheten av det grovt markerade området. Kommunen äger inte nödvändigtvis alla fastigheter som kan vara intressanta att utvärdera ur ett långsiktigt perspektiv för till exempel parkeringshus. Kommunen äger för övrigt inte heller all mark som berörs av utvecklingsområden eller andra förslag i planen. Men kommunen bör ta ansvar för att parkeringsfrågan hanteras som en strategisk planeringsfråga, ihop med andra mobilitetsfrågor som cykelvägnet, kollektivtrafik och bilpoolssystem. Detta har inte utretts inom ramen för FÖP:en, men lyfts bland annat som åtgärd i koppling till kommunens strategi för ett fossilfritt Vänersborg 2030.

Avseende lokaliseringsprövningar på landsbygden har uppdelningen i de huvudsakliga markanvändningarna landsbygd (L) respektive odling (O) tydliggjort vilka värden som har företräde. Inför antagandehandlingen bör rekommendationerna hänvisa till framtagna rapporter och metodik för hantering av **jordbruksmark** vid exploatering (Rådhuset Arkitekter).

Kommentar: När riktlinjer för hushållning med jordbruksmark utformas är det lämpligt att koppla dessa till begreppen i kommunens översiktsplaner. Hänvisning till rapporten har lagts till i utredningsdelen.

På senare år har bebyggelsestrycket ökat i Vänersborgs innerstad med flertal intressenter som önskar bygga **höga hus**. Det tycks i FÖP:en saknas ett övergripande resonemang om höjdsättningens påverkan på innerstaden och stadsbilden vid förtätning. Frågan är främst aktuell i centrum och Lyckhem, men kan komma att bli aktuell även i andra stadsdelar på sikt. Ett exempel är om höga byggnader på Sanden påverkar riksintresseområdet för kulturmiljövård. Idag saknas underlag för att kunna göra sådana bedömningar, men en övergripande analys av vilka byggnadshöjder som innerstaden och riksintresset tål planeras att genomföras under året. Analysen kan eventuellt hinnas inarbetas i FÖP:en.

Kommentar: Miljö- och byggnadsförvaltningen har inlett ett analysarbete om byggnadshöjder. Vissa rekommendationer om byggnadshöjder har lagts in utifrån det.

En av de generella rekommendationerna beskriver att särskild hänsyn ska tas till kulturmiljövärden. Eftersom det enligt plan- och bygglagen finns vissa undantag från lovbefrielsen för **kulturhistoriskt särskilt värdefulla byggnader och miljöer** föreslås ett tillägg för just K-rekommendationen: "Inom området finns särskilda kulturhistoriska värden att ta hänsyn till. Generellt gäller flera av undantagen från bygglovsplikten inte för kulturhistoriskt särskilt värdefulla byggnader och miljöer. Inom de utpekade större områdena kan olika värdefulla miljöer finnas. Detta kan medföra att förutsättningarna behöver bedömas från fall till fall i frågan om lovbefrielsen gäller." Med större utpekade områden avses exempelvis innerstaden, Blåsut och Öxnered.

Kommentar: Förutseende och bra förslag. För tydlighets skull har en motsvarande formulering gjorts i de specifika rekommendationerna för de nämnda tre områdena samt Restad gård, Nordkroken och Halleskogen – K1, K12, K17, K20, K30 och K31, medan övriga K-områden har fått en precisering om att undantag för lovplikten inte gäller alls där.

Utvecklingsområdena i **Dalbobergen (U21-23)** innebär ett stort ingrepp i kultur-, natur- och friluftslivsvärdena på platsen, särskilt område U22 och U23. I anslutning till eller inom dessa områden finns promenadstigar, sommarservering, hembygdsgård och fågeltorn. Området gränsar i norr till Dalbobergens naturreservat och i området finns höga naturvärden. Närheten och utsikten över Vänern förstärker områdets attraktivitet ur friluftsperspektiv. Dessutom råder strandskydd för delar av områdena. Med detta som grund anser byggnadsnämnden att det kommer att bli svårt att i en detaljplan få igenom en exploatering för bostäder inom område U22 och U23 med tanke på hur tungt kultur-, natur- och friluftslivsvärdena i området väger.

Kommentar: Synpunkten noteras. Beslut att gå vidare med områdena trots redovisade omständigheter fattades av kommunstyrelsen 27 oktober 2021 § 196. Se även kommentar till Miljö- och hälsoskyddsgruppen på sidan 24.

Synpunkter från Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Framtagande av fördjupade översiktsplaner möjliggör att den framtida markanvändningen planeras långsiktigt vilket är positivt. Inför utställningen har den fördjupade översiktsplanen kompletterats och omarbetats och delvis tillgodosett de synpunkter miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnade i samrådet, men nämnden anser fortfarande planen att är på en för övergripande nivå. Planen borde utretts och fördjupats mer när det till exempel gäller avvägningar mellan olika intressen och ställningstagande till olika områden.

Det är fördelaktigt att i första hand utveckla stationssamhällena då detta innebär större möjlighet till tågpendling. Vid full utbyggnad enligt planen får det dock alltför stora konsekvenser och påverkan för människans hälsa, miljö, naturvärden och jordbruksmark. En **prioriteringsordning** för utbyggnad av bostäder bör tas fram, där de utpekade områden som ger minst påverkan ges högst prioritering.

Kommentar: Utvärdering av delprojektens påverkan utifrån en rad kriterier gjordes av arbetsgruppen efter samrådet och där deltog bland annat kommunekologerna aktivt. Det ledde till ett förslag om att ta bort eller minska ett antal utredningsområden i planen. Arbetsgruppens förslag justerades sedan av kommunstyrelsen innan granskningen. Värderingen av påverkan framgår till stor del av beskrivningarna i MKB-bilagan. Det hade sedan tidigare beslutats att översiktsplanen inte ska ta ställning till i vilken ordning olika områden ska planläggas vidare. På initiativ av kommunens Styrgrupp för strategisk samhällsplanering pågår dock ett arbete med en långsiktig utbyggnadsplan. Främsta utgångspunkten är då inte att prioritera områden som ger liten omgivningspåverkan utan att få en god samordning mellan infrastrukturutbyggnad, serviceutveckling och bostadsmarknad.

För att tydliggöra de ekologiska sambanden (den gröna infrastrukturen) och hur de kan bibehållas och utvecklas är det av stor vikt att för alla områden som berörs eller ligger i anslutning till **spridningskorridorer** och **kopplingar till större naturområden** kommentera detta i de områdesspecifika rekommendationerna utifrån att bevara och utveckla dessa värden. Det saknas fortfarande ett helhetsgrepp kring biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Planen innebär att naturområden tas i anspråk och riskerar även förlust eller fragmentering av en del stora och relativt opåverkade områden. Det har inte gjorts någon närmare utredning av planens konsekvenser när det gäller **skyddade arter**, **biologisk mångfald** och **ekosystemtjänster** och de kumulativa effekterna. Inte heller planens konsekvenser på **grön infrastruktur** är utredd.

Kommentar: I plankartan finns två typer av objekt i kartan som är särskilt framtagna för att synliggöra behovet av kopplingar mellan grönområden: Grön korridor och Koppling till större naturområden. Med dem följer rekommendationer. Att konsekvent skriva in dem även på alla områden som berörs skulle vara överflödigt och utöka beslutsdokumentets textmängd avsevärd.

Ekosystemtjänster är ett mycket omfattande begrepp, som inbegriper vitt skilda saker som till exempel livsmedelsförsörjning, dagvattenhantering, kulturarv, och rekreation. Samtliga 11 tematiska rubriker i MKB:ns fjärde kapitel berör i större eller mindre utsträckning ekosystemtjänster. Strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning har gjorts på en nivå som setts som rimlig i förhållande till vilken typ av arbete det rör. Fortsatta analyser och konsekvensbedömning av bland annat artskyddsfrågor kommer att göras i kommande planering av större förändringar som utbyggnadsområden eller nya vägar.

I planen presenteras flera områden som **skyddsskog** för till exempel bostäder och skola. Skogarna kommer troligen ha en dämpande effekt, men skyddsverkan behöver utredas. Med tanke på att dessa områden är bostadsnära har de ett stort värde ur rekreationssynpunkt, vilket bör tas stor hänsyn till. Det är även viktigt att ta hänsyn till och utveckla områdenas värde för biologisk mångfald, ekosystemtjänster och ekologiska samband. Dessa aspekter framkommer till viss del i planen, men skyddsskogarna bör hellre benämnas skogsområde/naturmark för att ge större vikt vid värdena för rekreation och naturvård. Som det är formulerat nu står det att tät skogsvegetation ska eftersträvas, men det bör inte vara det primära syftet om det inte är förenligt med utvecklingen av rekreativvärdena och värdena för den biologiska mångfalden. Område **G24 (Botebäcken)** har till exempel höga naturvärden, naturvärdesklass 2.

Kommentar: Alla G-områden har inskrivet i den generella rekommendationen att förvaltningen ska stödja ekosystemtjänster och biologisk mångfald. För tydlighets skull har ändå tillägg gjorts även i de områdesspecifika rekommendationerna där skyddsskog nämns.

Artskyddsfrågan har fortfarande inte behandlats mer än ytterst generellt och att det kommer att krävas kompletterande inventeringar och utredningar av arter som omfattas av artskyddsförordningen för att kunna bedöma planens konsekvenser.

Kommentar: Artskydd avses utredas i detaljplaneskedet, liksom flera andra viktiga frågor.

Exploatering av områdena **U22 och U23 (Dalbobergen)** kommer medföra stor påverkan på Dalbobergen som friluft- och naturområde. Dessa områden utgör en del av ett större sammanhängande naturområde, vilket inkluderar naturreservatet Dalbobergen, med kopplingar åt såväl norr, som väst och sydväst (kopplingarna är utritade i FÖP:ens karta). Området har ett stort värde för den biologiska mångfalden i och med dess storlek och naturvärden och utgör samtidigt ett värdefullt område för rekreation och friluftsliv. Områdena ligger helt inom riksintresse för rörligt friluftsliv och kommer även att behöva prövas mot strandskyddet. Risker från bullerstörningar samt farligt gods talar också emot. Det är även en starkt identitetsskapande plats och en bostadsutveckling kommer förändra miljön påtagligt. Dessa områden bör fortsätta vara grönområden och tas bort som utvecklingsområden för nya bostäder. Även område **U21 (Katrinedal norra)** ligger inom det stora sammanhängande naturområdet som sträcker sig över Dalbobergen och riskerar att innebära en fragmentering som får en negativ påverkan på naturområdet och dess funktion som grönstråk. Denna aspekt bör beaktas när områdets lämplighet för nya bostäder utreds. Det finns risker för stora bullerstörningar då E45 och anslutande väg kommer angränsa på två sidor om området.

Kommentar: Utmaningarna som nämns är också beskrivna i rekommendationerna. Huruvida det finns förutsättningar att gå vidare med exploatering av området får utredas i samband med detaljplanering. Ett rimligt antagande är att delar av de ytor som pekats ut i planen behöver undantas från exploatering, till exempel med hänvisning till strandskydd eller artskydd. Buller och farligt gods är exempel på frågor som på ett annat sätt kan hanteras med tekniska lösningar. När det gäller platsens identitetsskapande är det i grunden en politisk fråga att hantera hur kommunen bör gå vidare i detta känsliga område. Beslut att gå vidare med områdena trots redovisade omständigheter fattades av kommunstyrelsen 27 oktober 2021 § 196.

Full utbyggnad av utvecklingsområdena **öster och söder om Öxnered (U28-U30)** innebär en stor påverkan på friluftslivet i Brätteområdet. Stora delar av det nätverk av ridvägar kommer med full utbyggnad att försvinna. Områdena är även värdefulla ur naturvårdssynpunkt och som bostadsnära natur för de boende i Öxnered.

Kommentar: Nya bebyggelseområden innebär stor miljöpåverkan var de än hamnar. När det gäller utbyggnad i närheten av Öxnereds tågstation är det en strategisk avvägning för att möjliggöra mer miljövänligt boende och därmed minska miljöpåverkan i stort. Målsättningen med planförslaget är att ändå relativt stora områden sparas för att ge goda förutsättningar för biologisk mångfald, bostadsnära rekreation och även för ridskolans verksamhet.

När det gäller **södra Öxnered (U30)** finns risk för störningar genom närheten till verksamhetsområde Trestad center, Heljestorps avfallsanläggning, E45 och järnväg. Riskerna omfattar farligt gods, buller, lukt och luftföroreningar.

Kommentar: Nämnade störningar och risker finns och kommer att behöva utredas i samband med detaljplanering. Bedömningen är att det bör finnas rimliga möjligheter att frågorna kan hanteras för att skapa goda boendemiljöer. Tillägg har gjorts i rekommendationerna för att lyfta fram frågorna tydligare där.

Det framgår inte hur markföroreningarna på **utvecklingsområde i södra Onsjö (U18)** ska hanteras. Frågan bör utredas mer innan det pekas ut som tänkt bostadsområde.

Kommentar: Det framgår i rekommendationerna att frågan har utretts. Det finns förslag på principer för att hantera markföroreningarna. Detta kommer att prövas i samband med att detalj tas fram, men planarbetet har tills vidare skjutits på framtiden. Att södra Onsjö är intressant som framtida bostadsområde beslutades genom antagande av planprogram 2016.

Nämnden ställde sig tveksamma till bebyggelse i utvecklingsområde **Halleskogen (U43)** i samrådsskedet med anledning av att exploatering riskerar att påverka närliggande höga naturvärden negativt och ianspråktar jordbruksmark. Området ligger dessutom i närhet till riksintressen för kulturmiljövården, friluftsliv och naturvård samt Natura 2000-område. Utvecklingsområdet har i granskningshandlingen minskats ned, men nämnden är fortfarande tveksamma till denna exploatering och anser att det behövs en noggrann bedömning och avvägning mellan antalet bostäder och den samlade påverkan som exploateringen kan medföra.

Kommentar: Denna bedömning behöver göras i detaljplaneskedet.

I planen anges att en utredning om att utöka område **Onsjö golfbana (R4)** bör göras i samband med förändringar i närområdet. Vid en eventuell utbyggnad bör man ta så lite mark i anspråk som möjligt samt undvika att bygga ut på omkringliggande jordbruksmark.

Kommentar: Eftersom inga markytor för utbyggnad av golfbanan pekas ut i planen kommer varje sådant förslag behöva utredas utan att ha uttryckligt stöd i översiktsplanen. Kringliggande arealer är i FÖP:en rekommenderade för odling eller grönområde. Golfbana är ett fränsteg från det. Utgångspunkten behöver vara att i högsta möjliga mån minimera negativ påverkan på såväl jordbruk som naturvärden och bedöma om mervärdet av en utbyggd golfbana väger upp för det.

Placeringen av **verksamhetsområdet i sydvästra Onsjo (U19)** är olämpligt då det hamnar nära planerade bostäder samt tar bostadsnära naturområde i anspråk. Verksamhetstransporter till området kommer att leda till ökade bullerstörningar för befintliga och eventuella nyttillkomna bostäder.

Kommentar: Utvecklingsområdet för verksamheter i sydvästra Onsjo (U19) har tagits bort ur planen inför antagandet.

Verksamhetsområde **Trestad Center västra (U34)** angränsar för nära bostäder i Grunnebo med risk för ytterligare störningar med buller, luftföroreningar, ljusintyck, m.m. Bostäder i Grunnebo är idag redan störda av bulleralstrande verksamheter. Utredningar över vilka verksamheter och bullerskyddsåtgärder som kan vara lämpliga behöver genomföras.

Kommentar: Tillägg har gjorts i rekommendationen för att tydligare lyfta behovet att ta hänsyn till befintlig bebyggelse.

Globalt sker en eskalerande **förändring av klimatet**. Natur- och kulturområden exploateras och försvinner på grund av mänskliga verksamheters allt snabbare utbredning. Internationella larmrapporter som varnar för att världen närmar sig oåterkalleliga skador på klimat och ekosystemtjänster har kommit allt tätare på senare tid. Nämndens bedömning är att FÖP:en inte avspeglar detta i tillräckligt hög grad eller på ett tydligt sätt tar höjd för hur kommunen ska bygga ett samhälle som står emot de nya utmaningarna.

Den fördjupade översiktsplanen bör tydligt ange att bebyggelse och infrastruktur ska utformas för att kunna ge minskade effekter av värmeböljor, torka, skyfall, vattennivåhöjning.

Kommentar: FÖP:en ger inga generella rekommendationer kring utformning av ny bebyggelse. Det är i så fall en fråga för den kommunövergripande översiktsplanen, eller för andra kommunala styrdokument. Delvis finns sådana ställningstagande i bland annat kommunens Översiktsplan 2017, Översvämningsprogram från 2014, Miljöprogram 2030 och dagvattenplan från 2022 som integrerats i Blåplan. I viss utsträckning bevakas även dessa frågor genom nationella regelverk. FÖP:en kan sägas ha tagit visst ansvar för klimatanpassning bland annat genom att markera områden för dagvattenhantering, bevaka översvämningsnivåer och på olika sätt lyfta grönområden och deras betydelse.

Stora områden i skogsbältet genom Mariedal, Onsjo, Öxnered och Katrinedal är redan inanspråkta genom planer. Hittills **orörda och icke planlagda skogsområden** bör ses som en nödvändig resurs för att minska ett förändrat klimats skadliga effekter samt som en närbelägen källa till människors rekreation och välmående.

Kommentar: FÖP:ens utvecklingsområden för bostäder redovisar i huvudsak just områden där kommunfullmäktige redan antagit planprogram med förslag på exploatering av naturområden kring Öxnered, södra Onsjo och norra Katrinedal/Dalbobergen. Utöver det finns egentligen bara ett fåtal ytterligare platser föreslagna. Framför allt rör det Vargön-Nordkroken, vilket motiveras med att tillskott av bostäder kan behövas även i den delen av tätortsområden för att ge förutsättningar för utveckling av centrum, stationsområdet, med mera. Hur de nya bebyggelseområdena sedan utformas är en fråga för kommande planeringsfaser. Se även kommentar till Miljö- och hälsoskyddsämnden på sidan 24.

Där exploatering kan komma på tal bör **bostadsområden prioriteras** och inte verksamhetsområden.

Kommentar: Utvecklingsområdet för verksamheter i sydvästra Onsjo (U19) har tagits bort ur planen inför antagandet.

Stor omsorg bör läggas på att bättre **integrera bostäder i naturen** och dra nytta av de ekosystemtjänster naturen kan erbjuda. Även små skogsdungar i ett i övrigt åkermarksdominerat område är av värde för klimatskydd och för barns lek och lärande.

Kommentar: Hur de nya bebyggelseområdena utformas är en fråga för kommande planeringsfaser. Flera generella rekommendationer i linje med yttrandet finns redan i Översiktsplan 2017, se bland annat utvecklingsprinciperna 1 och 4, samt i kommunens Miljöprogram 2030.

I **miljökonsekvensbeskrivningen** görs bedömningen att negativ **klimatinverkan**, av att skog avverkas, till stor del vägs upp av att människor kommer att cykla, gå och åka kollektivt i större omfattning. Det saknas objektiv utredning som visar dessa miljöeffekter. Nämnanden bedömer att det inte är realistiskt att människor kommer att välja alternativa transporter i så stor utsträckning att tillräcklig kompensations kan uppnås. Tvärtom ökar incitamentet att nyttja biltransporter då fler bilvägar anordnas. Naturområden kommer istället att vara längre från staden och utanför lämpliga kollektivtrafikstråk.

Kommentar: Det har inte gjorts några ansatser att beräkna klimatpåverkan, utan MKB:n bygger på resonemang. Frågan är ytterst komplex då det till mycket stor del handlar om individers livsstilsval vilka i hög utsträckning kan påverkas av bland annat globala marknadsmekanismer och nationella ekonomiska ramverk. Enligt MKB:n krävs omfattande åtgärder för att den negativa klimatpåverkan av planens genomförande ska kunna uppvägas: strategiskt arbete med parkering, satsningar på levande centrum och service, strävan att bygga en stor andel flerbostadshus och utnyttja fjärrvärme, insatser för solceller, energieffektiviseringar och återbruk, med mera.

Strandskyddet ska så långt som möjligt respekteras och områden nära stränderna i första hands ska hållas tillgängliga för det rörliga friluftslivet och växt- och djurlivet. Planen behöver tydligare redovisa varför lokalisering inte kan tillgodoses utanför strandskyddat område.

Kommentar: Prövning av strandskydd görs i detaljplaneskedet. Resonemang kring de avsteg som föreslås utredas vidare finns i MKB:n. Där framgår syfte för upphävande/dispens och vilka särskilda skäl som skulle kunna ligga till grund för prövning.

Planens förslag på **nya trafikleder** och påfarter för att underlätta biltrafiken vilket går emot syftet med planen om att skapa stationsnära bostadsområden. Planen stimulerar till ett ökat resande med bil vilket leder till större klimatpåverkan, ökad andel luftföroreningar samt att konsekvensen blir att viktiga promenad- och cykelstråk tas i anspråk och värden ur rekreationssynpunkt försämras avsevärt. Om nya vägen ska planeras in med syfte att nå ett levande stationssamhälle behöver gångcykel- och kollektivtrafik utvecklas. Dock behöver även goda möjligheter till biltrafik möjliggöras. De vägar som är bilvägar skulle möjliggöra kortast transportsträcka och planeras med minsta möjliga intrång i skogs-, natur-, och kulturmiljöer samt befintliga ridvägar.

Kommentar: Nya trafikleder behövs bland annat för att möjliggöra en effektiv kollektivtrafik. Självklart ska stor omsorg läggas vid gång- och cykelvägnäten, något som lyfts fram i planen. Utgångspunkten är bland annat ställningstagandet i Översiktsplan 2017 att "tillgänglighet för gående, cyklande, kollektivtrafikresenärer och bilister säkras i nämnd ordning" (utvecklingsprincip 9). FÖP:en pekar ut breda vägutredningsområden för att ge utrymme att söka bästa lösning, bland annat utifrån de perspektiv som läggs fram i yttrandet.

Det är olämpligt att exploatera så stor areal **jordbruksmark** som planen föreslår. Exploatering av jordbruksmark bör hållas till ett minimum. Tillgången till jordbruksmark minskar i världen, samtidigt som behoven ökar. I Sverige minskar arealen jordbruksmark årligen. Jordbruksmark är en långsiktig resurs och exploatering är en process som aldrig kan återtas eller ersättas med nyodlingar. I framtiden väntas den svenska jordbruksmarken bli än mer värdefull då globala klimatförändringar minskar tillgången på jordbruksmark i många länder. Det har inte gjorts någon ingående utredning i planen rörande jordbruksmarkens bruksgrad eller bruksvärde.

Kommentar: Flera utvecklingsområden och föreslagna vägprojekt i planen påverkar jordbruksmark, vilket belyses i MKB:n. Det krävs att frågan utreds inför eller i samband med fortsatt planläggning. FÖP:ens samlade rekommendationskarta och beskrivning kan då utgöra ett stöd för att bedöma åtgärdernas samhällsnytta samt möjligheterna till alternativ lokalisering. Det är ett rimligt antagande att kommande utredningar landar i att delar av det som i planen markeras som utvecklingsområde eller vägreservat inte ska exploateras.

I yttrandet redovisas olika typer av krav som finns i samband med anläggande av **småbåts- hamnar** och **badplatser**. Som upplysning har badvattenkvaliteten vid barnbadet i Skräckklan klassats som dåligt under två säsonger och problemet kan vara svårt att åtgärda på kort sikt.

Kommentar: När det gäller utveckling av småbåtsbryggor och badplatser presenterar FÖP:en förslag på lägen som av olika anledningar kan vara strategiska för dessa ändamål. Utredningar kommer att krävas, beroende på vilken typ av åtgärd som planeras. Frågan om badvattenkvalitet är viktig att ha med om ett nytt badställe planeras.

I den fördjupade översiktsplanen förs inget resonemang kring hur **dricksvattenförsörjningen** ska klimatanpassas.

Kommentar: Dricksvattenförsörjning lyfts i första hand i kommunens Blåplan och Översiktsplan 2017. Frågor kring klimatanpassning har bland annat lyfts i översvämningsprogrammet.

Det är positivt att det finns utpekade områden för särskild hänsyn till **dagvatten** men öppna dagvattenlösningar behöver stora ytor. Det är viktigt att utbyggnadsområdena bevarar så mycket icke hårdgjorda ytor som möjligt. Utbyggnad enligt planen kan innebära ökade föroreningar till vattendrag och sjöar så att deras status försämras och möjligheten att nå upp till **miljökvalitetsnormerna för vatten** minskar.

Kommentar: Detta är en viktig fråga att följa upp i fortsatt planläggning.

I utredningsdelen presenteras var **förorenade områden** kan förekomma samt att markundersökningar ska utföras innan marken bebyggs. Ämnet ferrokalk lyfts fram men inte risken med förhöjda föroreningshalter i ytliga marklager i skogsmark. Ett resonemang bör

finnas med om hur detta ska hanteras och om det är möjligt att använda marken till bostadsområde.

Kommentar: I samband med detaljplanering lyfts frågan om risker för markföroreningar och utredning görs där det anses motiverat. Hanteringen av frågan hänvisas till detaljplaneskedet när bättre kunskapsunderlag finns. Förekomst av föroreningar i skogsmark har lyfts fram i utredningsdelen.

Synpunkterna kvarstår sedan samrådet att den beskrivningen av situationen för Vänersborg och Vargön rörande **buller** är bristfällig, även om beskrivningen i allmänna ordalag är ganska omfattande. Det anges inga bullernivåer för olika delar av tätorten eller om den bullerkartläggning som har tagits fram för kommunen har använts eller hur man har kommit fram till de slutsatser som dras. Det framgår inte hur de nya utbyggnadsområdena eller förtätningar påverkar bullersituationen i olika delar av den fördjupade översiktsplanens områden. En mer ingående beskrivning av vilka konsekvenser den fördjupade översiktsplanen får för bullersituationen i olika delar av området bör tas fram. Det räcker inte att göra detta i detaljplaneskedet eftersom denna bara tar hänsyn till den enskilda detaljplanen och inte konsekvenser för ökad trafik i andra områden.

Kommentar: Buller är en av flera frågor som inte har kunnat utredas på djupet i samband med FÖP Vänersborg-Vargön.

Miljökonsekvensbeskrivningens bedömning av framtida **luftkvalitet** är allmänt hållen och övergripande för hela planen. De lokala förutsättningarna i delområdena skiljer sig väsentligt åt men det saknas analys för varje delområde. För att miljö kvalitetsnormer och miljömål ska klaras förlitar man sig på att ny fordonsteknik och laddinfrastruktur ska vara genomförda. I den fördjupade översiktsplanen saknas dock beskrivning av hur samhällsplaneringen ska utforma och anpassa befintliga och nya detaljplaneområden till den nya infrastrukturen.

Det är negativt att miljö kvalitetsbeskrivningen nöjer sig med att miljö kvalitetsnormerna ska klaras. Ambitionen måste vara att riksdagens miljömål ska nås.

Kommentar: Luftföroreningar är en av flera frågor som inte har kunnat utredas på djupet i samband med FÖP Vänersborg-Vargön.

Miljökonsekvensbeskrivningen har efter samrådet kompletterats och omarbetats, men fortfarande är den inte tillräckligt fördjupad. Detta innebär att det kommer att krävas kompletterande och fördjupade inventeringar och utredningar och att områden kommer att behöva justeras eller helt tas bort efter mer noggranna och fullvärdiga avvägningar.

Kommentar: Det är korrekt att många frågor kvarstår att utreda i samband med fortsatt planläggning av utvecklingsområden. Målsättningen är då att FÖP:en kan utgöra en god grund för avgränsningar och att sätta delprojektet i relation till de övergripande utvecklingslinjerna.

I **miljökonsekvensbeskrivningens slutsatser** (avsnitt 6) finns en tabell med färgkodning efter vilken påverkan som blir av nollalternativet jämfört mot utställningsförslaget med åtgärder. Nämnden delar inte bedömningen av att utställningsförslaget med åtgärder i de flesta fall leder till en positiv påverkan. Nämnden konstaterar också att vissa bedömningar inte

motsvarar slutsatsens färgkod. Det saknas förklaring till vilket objektivet underlag som ligger till grund för bedömningarna.

Kommentar: Färgkodningen visar att för sju av de elva teman som redovisats bedöms konsekvenserna av planens genomförande, inklusive MKB:ns åtgärdsförslag, jämfört med nuläget, vara varken övervägande negativa eller positiva. I två fall redovisas övervägande negativa konsekvenser och i två fall övervägande positiva. Om KMB-åtgärderna räknas bort visar tabellen övervägande negativa konsekvenser för åtta av elva teman. Färgerna i tabellen överensstämmer med de illustrerande ikoner som anges i textavsnitten. Formuleringarna av bedömningen i text har i något fall varit tvetydigt, vilket har korrigerats. Det finns inga beräkningar eller objektiva underlag som grund för dessa bedömningar, utan de utgår från resonemang som förts inom arbetsgruppen för FÖP:en. En översiktlig beskrivning av detta finns i inledningsavsnittet av MKB:n.

Synpunkter från Samhällsbyggnadsnämnden

Samhällsbyggnadsnämnden ser inget behov att lämna synpunkter.

Synpunkter från barn- och utbildningsnämnden

Behovet av förskola och grundskola ska tas med redan i planeringen av bostadsområden, vilket barn och utbildningsnämnden framförde i samrådet. Nämnden instämmer i den analys som görs i FÖP:en och vill avslutningsvis framhäva vikten av att **barnperspektivet** beaktas och är tydligt i planering av utvecklingsområden för framtida bostadsbebyggelse.

Kommentar: Kommunstyrelseförvaltningen delar dessa uppfattningar. Lokalplanering sker parallellt med översiktsplaneringen, med hänvisning till mer utförligt svar i samrådsredogörelsen, vilket också citeras i barn- och utbildningsnämndens granskningsyttrande.

Synpunkter från Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden har inget att erinra, men påpekar betydelsen av **Kulturaxelns** värde samt **bostadsnära rekreationsytor**.

Kommentar: Synpunkterna noteras.

Synpunkter från Socialnämnden

Textavsnittet om **socialtjänsten** i utredningsdelen behöver uppdateras. Förslag på reviderad text lämnas i yttrandet. I övrigt har socialnämnden inget att erinra.

Kommentar: Avsnittet om socialtjänsten i utredningsdelen har ändrats enligt förslaget.